fiind în vecinătatea celei din partea a 2-a a cantatei. Solista ţese aici o formă bitematică cu repriză, în timp ce orchestra „se adună" spre o idee cu profundă rezonanţă :
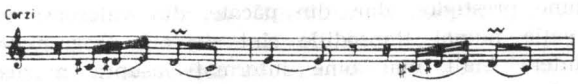
Cromatismul devine un rezultat doar al armoniei, desfăşurările tematice aflate între părţile de trecere etalînd un larg diatonism, „tulburat" pe ici pe colo de semnale ritmice, care, dacă ne amintim, la începutul acestei muzici erau foarte puternice, acum, nu fără tîlc, stingîndu-se.

Epilogul cantatei, Allegro assai, este alcătuit cu cuvinte rostite grăbit, semănînd îndeaproape cu prologul, simbol al prefacerilor care transformă, dar care nu afectează, în nici un chip, fondul. Corolar, acum, în sînul percuţiei, îşi fac loc şi cîteva clopote. Ca şi celelalte părţi ale lucrării, ultimele pagini sînt croite cu măiestrie, servind cu multă plasticitate scopului pe care şi l-a propus compozitorul : scrierea unei muzici convingătoare, plină de rezonanţă, întîi de toate modernă şi originală, pulsînd în chip inedit un fond de esenţă arhaică, care ne reprezintă şi căruia sîntem datori să-i dedicăm, în permanenţă, preocupările noastre de creaţie.

Anton DOGARU

Interviuri

Pianistul Kjell Baekklund despre muzica în Norvegia

În afara unei scurte vizite la festivalul muzical anual de la Bergen — manifestare pe cît de bogată pe atît de edificatoare asupra înaltului nivel al culturii artistice scandinave —, ştim prea puţine lucruri despre muzica norvegiană. Edward Grieg ne sugerează, firește, un întreg univers septentrional, ţara fiordurilor cu trolii, basmele, dansurile şi suvenirul vikingilor ei legendari, dar în afara lui nu am avut prilejul de a cunoaşte decît cel mult muzica unor Johan Svendsen, Johan Halvorsen şi Christian Sinding, toţi trei tributari creatorului şcolii muzicale naţionale. Încolo, despre creaţia muzicală şi cultura interpretativă a norvegienilor aflasem cel mult din transmisiuni radiofonice incidentale, ca şi din informaţiile sporadice ale publicaţiilor de specialitate.

Recenta vizită a pianistului Kjell Baekkelund ne-a prilejuit o pătrundere mai adîncă în bogata şi variata creaţie muzicală a Norvegiei. El a interpretat lucrări de Sparre Olsen, compozitor popular în Scandinavia, continuator al orientărilor inaugurate de Grieg, cu un limbaj bazat aşadar pe elemente împrumutate folclorului naţional. Un *Cîntec fără cuvinte* al lui Fartein Valen, compozitor atonalist, a iscat interesul muzicienilor noştri, ca şi *Variaţiunile pe o singură temă, opus 21,* de Knyut Nusted, compozitor pe cît de prolific, tot pe atît de multilateral. *Suita nr. 3 pentru pian* de Oisten Sommerfeld e construită pe teme populare şi alternează meditaţia lirică cu antrenul dansant. S-a cîntat de asemenea *Sonata într-o singură mişcare* de Antonio Bibalo, muzician italian stabilit în Norvegia, piesă aflată în repertoriul permanent al pianistului Baekkelund.

Recitalul oferit de Kjell Baekkelund s-a încheiat cu o piesă dinamică, avînd la bază melodica şi rit-

https://biblioteca-digitala.ro

mica muzicii populare, și anume *Trei fantezii pentru recoltă* de Johan Kvandal. Am apreciat în cele mai multe din lucrările audiate — dincolo de tonul folcloric — refuzul creatorilor de a urma rutina și confortul, căutînd dimpotrivă și aflînd de cele mai multe ori căi proprii pe larga pîrtie a orientărilor variate ale acestui secol, fiind contemporani cu tonul timpurilor pe cale le trăim și în deplină concordanță cu înnoirile de conținut ale melosului, ale variatelor lui moduri de exprimare.

Kjell Baekkelund s-a născut în 1930, studiind pianul de la vîrsta de cinci ani și manifestîndu-se de timpuriu ca un copil minune. Este laureat a numeroase premii, între care Premiul I la prima ediție a Concursului de muzică scandinavă de la Trondheim (1953), dobîndind în același an, la Londra, Medalia pentru cel mai bun pianist al anului. Tot la Londra a cucerit, în 1958, Medalia Paderewski, cîștigată pînă acum de foarte puțini artiști ai claviaturii, ca în 1959 să cucerească Medalia de aur a discofililor danezi cu înregistrările sale din muzică de Grieg și Rahmaninov. După studii urmate la Oslo și Stockholm, el s-a bucurat de îndrumarea unor maeștri de seamă ai pianului, ca Bruno Seidlhofer (Viena), Hans Richter-Haaser (Detmold), Ilona Kabos (Londra) și Wilhelm Kempff (Positano). A concertat în lumea întreagă, de la Rio de Janeiro la Singapore, și din Thailanda în Marea Britanie, lăsînd pretutindeni amintirea unui strălucit virtuoz, a unei muzicalități pe cît de firești, tot pe atît de profunde, capabilă să îmbine tehnica prodigioasă cu pietatea tălmăcirii meditative. Aparține categoriei marilor pianiști din a doua jumătate a acestui secol, ca înregistrările sale cu muzică de Grieg, Liszt, Schumann, Ceaikovski etc. să se bucure în occident de aprecieri cu totul rare.

Paralel cu activitatea sa concertistică, Kjell Baekkelund participă cu însuflețire la acțiunile și dezbaterile culturale din patria sa, pentru ca în articolele sale publicate zilnic în presă să atace subiectele cele mai diverse, de la muzica pop la politica culturală a guvernului. S-a aflat astfel nu o dată în centrul celor mai violente dispute și polemici, odată ce nu toți cititorii au primit cu deopotrivă înțelegere criticile sale de atîtea ori aspre la diferite aspecte, fenomene, evenimente din țară.

Așa cum afirma Eugen Ormandy, Kjell Baekkelund este „un mare pianist", ca după opinia lui Pierre Monteux să fie chiar „un foarte mare muzician", părere la care s-a raliat în exact aceiași termeni și Wilhelm Kempff.

Este firesc astfel să ne fi folosit de prezența unui atît de eminent artist în mijlocul nostru, spre a-i afla opiniile în legătură cu muzica patriei sale, ca și amănunte legate de bogata sa activitate.

— Mă preocupă stăruitor politica culturală din țara mea și, astfel, e firesc să fiu impresionat de faptul că, la dumneavoastră, cultura muzicală are rădăcini atît de vechi și de adînci, că Bucureștiul este o adevărată capitală a muzicii, cu un public pe cît de înțelegător, tot pe atît de entuziast — ne-a spus muzicianul oaspe. Am de altfel amintiri deosebit de plăcute din România. Țin minte, printre altele, colaborările cu doi excelenți maeștri, Constantin Bobescu și Jean Bobescu. Nu știam prea multe, înainte de a vă fi vizitat țara, despre muzica românească și publicul admirabil de aici. De altfel, nici dumneavoastră n-ați avut prea multe informații despre noi. Enescu este, firește, și la noi un nume prestigios, dar, din păcate, din valoroasa sa creație numai Rapsodiile sînt deseori programate. Sîntem mult mai bine informați asupra muzicii engleze, franceze, italiene, germane, ruse și chiar americane. Mi s-au oferit de astă dată de către Uniunea compozitorilor numeroase partituri din lucrările compozitorilor români și voi face tot ce îmi stă în puteri spre a populariza creația muzicienilor dumneavoastră în țara mea. Mai cu seamă că există la noi și o Asociație româno-norvegiană, al cărei consilier sînt, încît asociația va avea și ea grijă să organizeze audiții muzicale, concerte, conferințe, spre a trezi și alimenta interesul pentru atît de bogata și variata dumneavoastră muzică. În lumea de azi, situarea geografică și evoluția istorică diferită a unor țări nu pot să mai împiedice buna cunoaștere reciprocă a realizărilor, capacităților, năzuințelor noastre.

— Care sînt orientările și înfăptuirile actuale ale muzicii norvegiene și în ce raporturi vă aflați cu ele, în calitatea de virtuoz concertist în țară și în lumea întreagă ?

— Așa cum știți, există și în muzica noastră orientări diverse, de la cele cu rădăcinile în tradiție, pînă la curentele cele mai noi, cele mai moderne. Timp de lungi decenii, Grieg a înrîurit cu prestigiul creației și personalității sale creația compozitorilor noștri. După primul război mondial au existat la noi două grupări cu orientările diferite, dar influențate ambele de folclor. Compozitorii norvegieni urmau la data aceea studiile în Germania, situație schimbată azi, odată ce avem o excelentă școală muzicală proprie. Am deschis larg ferestrele spre toate înrîuririle pozitive de pretutindeni, suferind la început influența îndeosebi a lui Prokofiev și Șostakovici. S-a dezvoltat rapid la noi un climat prielnic atît comparațiilor, judecății obiective și opțiunii, cît și afirmării originalității. În perioada interbelică a apărut, în sfîrșit, și acea tînără generație, căreia i s-a spus opoziționistă și care s-a dezvoltat sub influența muzicii mondiale contemporane. Am aparținut eu însumi acestei grupări extremiste, ca să apară treptat — așa cum s-a întîmplat și în alte țări — echilibrul dintre diferitele curente, spiritul critic de exagerările ultratehniciste. A urmat, firesc, și înțelegerea și toleranța în toate domeniile artei și vieții publice. Am avut, așadar, posibilitatea de a discerne, de a alege, de a opta !

— Care compozitori exercită azi, prin personalitatea și arta lor, o influență hotărîtoare asupra orientărilor compozitorilor mai tineri ?

— Trăiește din actegoria acestora, avînd optzeci de ani, dar în plină activitate creatoare încă, Harald Saeverud. Este și el unul dintre muzicienii care au aparținut opoziționiștilor, spre a deveni un

https://biblioteca-digitala.ro

simbol al înnoirii muzicii naționale. La vîrsta de șaizeci de ani, un alt compozitor important este Finn Mortensen, profesor de compoziție la Academia de muzică din Oslo. El exercită o influență hotărîtoare asupra tineretului, fiind un dodecafonist capabil să împace intonația cea mai modernă cu fondul arhaic al cîntecului și dansului nostru popular. O altă personalitate interesantă este Arno Nordheim, în vîrstă de cincizeci de ani, cunoscut, apreciat și solicitat de public, în țară și peste hotare. Iată compozitorii care influențează simțitor evoluția muzicii și orientările compozitorilor noștri.

— După părerea dumneavoastră, bazată pe o atît de vastă experiență concertistică, care este viitorul muzicii ?

— Cred că o mare parte din ceea ce se scrie azi în diferite genuri, la noi ca și în alte părți, va fi dată în curînd uitării. E prea multă căutare artificială de NOU, de șocant, de nemaiauzit, încît nu va supraviețui decît puțin din creația de azi. Va rămîne doar ceea ce are un ton personal, ceea ce izvorăște dintr-o desăvîrșită sinceritate, lucrările care reflectă in profunzime individualitățile creatoare reale.

— Care sînt relațiile dumnavoastră cu publicul ?

— Ca pianist, încerc să-i ofer, firește, ceea ce poate fi mai bun în profesiunea mea de interpret și caut, totodată, să-i înțeleg cît mai bine capacitatea de recepționare a noului, la care îl călăuzesc treptat, fără a-i brusca apercepția, gusturile, pretențiile. De asta prefer programele alcătuite din ceea ce a fost preluat anterior de auditori, spre a intercala cu parcimonie îndrăznelile creatorilor tineri de azi, dintre care unii mai au și cîte ceva de spus, dincolo de înnoirile pur tehnice. Însă activitatea concertistică propriu-zisă, oricît de bogată și de variată, nu mă satisface pe deplin. Caut astfel cu publicul larg și o altă cale de comunicare, mai frecventată și mai la îndemînă decît muzica. Iată de ce, susțin de mai mulți ani — și sper că pot continua încă mult timp — o rubrică zilnică în marele cotidian politic din capitala norvegiană, *Verdens Gang*. În articolele mele pledez — atacînd cele mai diverse subiecte prilejuite de viața cotidiană — pentru maxima sensibilizare a omului de rînd, încercînd astfel să-l apropii cît mai mult de artă, de înțelegerea ei, de pătrunderea rostului și a frumuseții muzicii în viața omenească...

Kjell Baekkelund, care a promis să se înapoieze cît mai curînd la noi pentru o serie de concerte în capitală și provincie, este nu doar un mare muzician al țării sale, ci și un adevărat *homo universalis*, care se folosește de multiplele modalități contemporane ale comunicării cu masele. Activitățile sale sînt nu numai deliberate, ci și determinate de profilul spiritual al epocii prezente. Într-o astfel de epocă agitată și răvășită de contradicții, neliniștită și căutînd pretutindeni un orizont de lumină și certitudini, el exprimă idealul estetic și etic al marilor artiști din toate timpurile : acela de a fi prezent în viața semenilor săi cu tot ce poate să le ofere o bogată și înzestrată personalitate artistică.

Artistul acesta nu propagă o muzică anumită și nici doar anumite idei, ci însăși MUZICA și IDEEA, posibilitatea îmbogățirii și desăvîrșirii umanității din noi prin artă, prin cultură, prin cunoaștere. Astfel, pe lîngă rubrica sa cotidiană într-un important ziar norvegian, el activează în organizația culturală — susținută de fundații, asociații și persoane particulare — „Muzica în școală", care face o intensă propagandă pentru muzică, penrtu ca tineretul s-o îndrăgească de timpuriu, ținînd conferințe, susținînd concerte-lecție și dînd recitaluri în fiecare an în aproape trei sute de localități norvegiene lipsite de activități muzicale.

Kjell Baekkelund desfășoară astfel o activitate misionară în slujba artei și a educației morale și estetice a poporului său.

George SBÂRCEA

Marcia Siegel, critic de dans din S.U.A.

Miercuri 17 martie '82 ATM-ul a fost gazda unei interesante întîlniri la care a avut amabilitatea să participe Marcia Siegel — critic de dans din S.U.A. Licențiată a uiversității din Connecticut, M. Siegel activează ca directoare la „Texas Institute for Dance Criticism" și ca membră a numeroase jurii, la festivale de dans din S.U.A. De asemenea, susține conferințe și demonstrații practice la „Smithsonian Institution" din S.U.A., la Paris, Londra, Graz și Budapesta, obținînd în 1976 o bursă Guggenheim. Autoare a numeroase articole și lucrări de specialitate, colaboratoare la publicațiile *Soho Weekly News* și *Hudson Review*, în prezent M. Siegel scrie o carte despre Doris Humphrey, intitulată *Days on Earth*.

— Am fost acum cîțiva ani în S.U.A. și am văzut lucruri foarte contradictorii printre manifestările artistice vizionate. Există în contextul actual, de profunde căutări și transformări pe tărîmul artei, vreo direcție pe care o considerați mai importantă în peisajul dansului contemporan, pentru arta coregrafică în general ?

— Într-adevăr spectacolul de creație artistică în S.U.A. prezintă o mare varietate de genuri. Este greu să alegi, din această paletă multicoloră a manifestărilor, o direcție care să le domine. Pentru că important este ceea ce face fiecare în parte. În ge-

https://biblioteca-digitala.ro